

Referentielijst

- Cree, V., Jain, S. and Hillen, D. P. (2019) Evaluating effectiveness in social work: Sharing dilemmas in practice. *European Journal of Social Work*, 22(4), 599-610.
- Debognies, P., Schailleé, H., Haudenhuyse, R., & Theeboom, M. (2019). Personal development of disadvantaged youth through community sports: A theory-driven analysis of relational strategies. *Sport in Society*, 22(6), 897-918.
- De Knop, P., De Martelaer, K., & Theeboom, M. (1994). *Sport als integratie voor migrantenjongeren*. Koning Bouwdewijnstichting.
- De Waele, E., Depauw, J., Raeymaeckers, P., Hermans, K., Driessens, K., & Steel, R. (2022). *Impactevaluatie in het sociaal werk: Van theorie naar praktijk* (Visienota Sterk Sociaal Werk).
- Haudenhuyse, R., & Theeboom, M. (2012). Sport plus and socially vulnerable youth: Opening the black box. In B. Segaert, M. Theeboom, B. Vanreusel, & C. Timmerman (Eds.), *Sports, governance, development and corporate responsibility* (pp. 41-66). Routledge.
- Haudenhuyse, R. (2012). *The potential of sports for socially vulnerable youth*. VUBPress.
- Nols, Z. (2018). *Social change through sport for development initiatives: A critical pedagogical perspective*. VUBPress.
- Schailleé, S. (2016). *More than just a game? The potential of sport programmes to foster positive youth development among disadvantaged girls*. VUBPress.
- Sociaal-Sportief Platform (2024). *Memorandum*. <https://sociaalsportief.be/over-ons/memorandum>
- Theeboom, M., & Nols, Z. (2014). *Sport en tewerkstelling: Traject kortgeschoolden*. Onderzoeksgroep Sport & Society (VUB).

Eindnoten

- * Zie ook de bijdrage van Jan Depauw, Els De Waele, Peter Raeymaeckers, Koen Hermans en Kristel Driessens (pp. 511-529).

Shana Sabbe, Luc De Droogh, Carmen Leenknecht & Annick Verstraete Sporen naar lokaal sociaal-sportief beleid: een ecosystemisch perspectief

Inleiding: sociaal-sportieve initiatieven tussen wal en schip

Het bestaande sport- en vrijetijdsaanbod is niet altijd toegankelijk voor bepaalde groepen in de samenleving, voornamelijk in contexten waar verstedelijkingsvraagstukken zoals (super)diversiteit, armoede, ongelijkheid en ruimtegebrek zich voordoen (Smets, 2019; Withaecx et al., 2019). Net in die contexten zijn sociaal-sportieve initiatieven nodig omdat ze er, beter dan andere sport-, sociaal-culturele- of hulpverleningspraktijken in slagen om toegankelijkheid te creëren voor groepen in kwetsbare situaties of groepen die ongewild in de marge van onze samenleving worden geplaatst (bv. kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties, LGBTQI+, personen met een beperking, gedetineerden, dak- en thuislozen...).

Toegankelijkheid is aldus een belangrijk kenmerk wanneer het gaat over het ‘sociaal’ karakter van sociaal-sportief werk. Die mogelijkheid om toegang te creëren heeft veel te maken met het hybride karakter van sociaal-sportief werk. ‘Hybride’ omdat ze elementen van een sportvereniging met experimentele vormen van sociaal werk combineert (Smets, 2019). Het toegankelijk maken van voordelen en voorzieningen voor personen in kwetsbare situaties op diverse levensdomeinen is niet voor niets één van de kerntaken binnen het sociaal werk (Vandekinderen et al., 2018). Het gegeven dat sociaal-sportief werk over veel meer gaat dan enkel sport is, vanuit het perspectief van deelnemers en initiatiefnemers, mogelijks haar grootste troef.

“Wij praten, wij stimuleren ontmoeting, wij geven advies aan elkaar. Soms vinden we iemand die aan het zoeken is naar een appartement of huis en dan kan ik zeggen, daar is iets vrij. Sommige mensen hebben geen info over de stad en andere mensen kunnen dan uitleg geven. Dat is voor ons zo belangrijk. Integratie en ontmoeting is zo belangrijk. Wij gebruiken meer dan sport alleen.” (sociaal-sportief initiatiefnemer)

Sociaal-sportief werk zet daarbij een diversiteit aan didactische, pedagogische en sport-technische benaderingen, methodieken en technieken in en combineert doelstellingen op individueel, groeps- en samenlevingsniveaus. Het hybride karakter van sociaal-sportief werk toont zich verder ook in de wijze waarop het op lokaal niveau laveert (soms tegen wind en stroom in) tussen sportgerelateerde en non-sportgerelateerde

beleidsdomeinen (bv. welzijn, gezondheid, gelijke kansen, armoedebestrijding, jeugd, sociale economie, participatie...). Net dat zorgt soms voor een moeilijke verhouding tussen sociaal-sportief werk en lokaal beleid. Zeker als de hybride logica van sociaal-sportief werk clasht met de vaak rigide en institutionele logica, die eigen is aan lokale beleidsstructuren. Lokale besturen zijn, ondanks vele pogingen om in te zetten op transversaal lokaal beleid, namelijk nog steeds sterk verkokerd. Dit heeft onder meer te maken met de wijze waarop de Vlaamse regering lokale besturen aanmoedigt om antwoord te geven op Vlaamse beleidsdoelstellingen, die nog steeds per beleidsdomein bepaald zijn.

Doordat sociaal-sportief werk net die verkokering overstijgt en dus niet onder één beleidsdomein onder te brengen valt, vallen ze tussen schip en wal wanneer het gaat om erkenning, ondersteuning of subsidiëring vanuit lokaal beleid (Delheye et al., 2021). Slechts een klein aantal 'bevoorrechte' partners komen in het vizier van een lokaal beleid. Dit zijn veelal initiatieven met sterke profielen, een stevig netwerk en een vlotte pen. Initiatieven die zich niet in dat vizier bevinden, blijven minder zichtbaar en ontwikkelen zich, als reactie, in de schaduw van het lokaal beleid, zonder erkenning of ondersteuning en op basis van eigen middelen en vrijwilligers. Op zich hoeft dit voor deze initiatieven niet problematisch te zijn en bewijst het des te meer hun kracht. Tegelijkertijd blijft daardoor de erkenning van initiatieven vanuit het lokaal beleid afwezig en blijft de (potentiële) impact van dergelijke initiatieven, om toegang te creëren voor groepen waar het lokaal beleid weinig zicht op of voeling mee heeft, on(der)benut.

In deze bijdrage gaan we dieper in op de verhouding tussen sociaal-sportieve initiatieven en het lokaal beleid. We doen dit op basis van het praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek 'sociaal-sportief werk en toegankelijkheid: een systeemperspectief' (oktober 2020-oktober 2023). Het project is onderdeel van het onderzoekscentrum eCO-CITY (HOGENT), dat onderzoek opzet naar diverse vraagstukken in verstedelijkende contexten samen met burgers, professionals, beleidsmakers en studenten. Binnen het onderzoeksproject beoogden we in het bijzonder na te gaan welke invulling wordt gegeven aan toegankelijkheid binnen sociaal-sportieve contexten en hoe interacties en relaties onder en tussen praktijk- en beleidsactoren van invloed zijn op die toegankelijkheid. Binnen één deelstudie van het onderzoek werden in de periode tussen november 2021 en april 2022 casestudies opgezet in lokale contexten in Vlaanderen. De concrete voorbeelden die we aan bod brengen binnen deze bijdrage zijn gebaseerd op diepte-interviews met sociaal-sportieve initiatiefnemers en lokale beleidsmedewerkers uit die cases.

In wat volgt schuiven we een aantal vragen naar voor met betrekking tot de verhouding tussen het sociaal-sportief werkveld en het lokaal beleid. Op welke uitdagingen botsen lokale beleidsactoren bij het in beeld brengen, erkennen en ondersteunen van sociaal-sportief werk? Wat betekent dit voor de veronderstelde impact van sociaal-sportief werk vanuit het perspectief van lokale beleidsactoren? En welke perspectieven kunnen helpen om antwoord te bieden op deze uitdagingen? In het behandelen van deze vragen beogen we perspectieven in te brengen met als doel om reflectie, dialoog en discussie te stimuleren.

Over Shana Sabbe

Shana Sabbe (°1991) werd geboren in Brugge. Na haar middelbare opleiding Sociaal en Technische Wetenschappen in Oostende zocht ze verdere oorden op in Gent. Na de bacheloropleiding Sociaal Werk aan de Arteveldehogeschool volgde ze de masteropleiding aan de Universiteit Gent. Ze bleef er plakken binnen de vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek, waar ze in de periode 2016-2019 een doctoraatsproefschrift voorbereidde in het kader van het interdisciplinair onderzoeksproject CATCH. Ze onderzocht er op welke wijze buurtsport kan bijdragen tot de sociale cohesie van jongeren die zich in een maatschappelijke kwetsbare positie bevinden. Sinds februari 2020 is Shana verbonden aan de Hogeschool Gent. Ze is er lector binnen de opleiding Sociaal Werk en onderzoekster binnen eCO-CITY, een multidisciplinair onderzoekscentrum dat een geëngageerde rol wenst op te nemen in een verstedelijkende samenleving en de diverse uitdagingen die daarmee gepaard gaan. In cocreatie met burgers, professionals, beleidsmakers en studenten tracht eCO-CITY op te treden als colatorium voor verstedelijkingsvraagstukken. Eén van die vraagstukken verwijst naar de vraag hoe overheden, middenveld en burgers kunnen samenwerken om leefbaarheid op lokaal niveau te versterken en zo toegankelijkheid voor alle burgers te waarborgen. Binnen dat kader verricht Shana samen met haar collega's, onder andere, onderzoek naar de toegankelijkheid van sociaal-sportieve initiatieven. Haar onderzoeksinteresse gaat verder ook uit naar processen van sociale (on)rechtvaardigheid bij kinderen en jongeren.

Uitdagingen binnen lokaal beleid

Sociaal-sportief werk een plek geven

Positionering

Een eerste uitdaging voor en binnen lokaal beleid is om sociaal-sportief werk een plek te geven. Sociaal-sportief werk is een innovatief gegeven, het zit niet op een vaste plek ingebed binnen de structuren van een lokaal beleid, in tegenstelling tot een jongerenorganisatie of jeugdbeweging die een duidelijke plek heeft binnen het beleidsdomein jeugd. Er moeten met andere woorden beleidskeuzes gemaakt worden

over waar die sociaal-sportieve initiatieven thuishoren. Waar kunnen initiatieven terecht binnen het lokaal bestuur? Wie kan en wil hen ondersteunen? Wie is hun eerste aanspreekpunt? De jeugdendienst? De dienst welzijn? De sportdienst? De dienst onderwijs?

De manier waarop een lokaal beleid antwoord formuleert op bovenstaande vragen, vertelt veel over de positionering van het beleid ten aanzien van sociaal-sportief werk. Moet sociaal-sportief werk volgens het lokaal bestuur in de eerste plaats een jeugdinitiatief vormen? Of moet het sportparticipatie tot primair doel nemen? Als een doelgroepgericht (jeugd, G-sporters, personen in armoede) of eerder als een universeel initiatief? Afhankelijk van het lokale beleidsdomein dat vormgeeft aan een sociaal-sportief beleid, zal het werkveld zichzelf ook anders gaan opstellen. De manier waarop sociaal-sportief werk wordt ingebed binnen beleid stuurt met andere woorden de organisatie van deze initiatieven aan (bv. wanneer sociaal-sportieve initiatieven vooral welzijnsgerichte acties opzetten omdat de dienst welzijn trekker is van het sociaal-sportief beleid).

Een plek geven aan sociaal-sportief werk kan (bij voorkeur) ook binnen verschillende beleidsdomeinen, op een domeinoverstijgende manier. Ondanks pogingen binnen veel lokale contexten (bv. overeenkomsten met cocktailsubsidies uit diverse lokale beleidsdomeinen) blijft het een uitdaging om dit op een structurele wijze en op lange termijn te doen voor alle sociaal-sportieve initiatieven (ook voor diegene zonder 'convenant op maat').

“Ik zit hier al enkele jaren te strijden voor een locatie waar we zelf in moeten klussen terwijl ik hier allemaal mooie meubels zie in die andere werkingen, dan voel ik mij echt minder. En iedere keer als er iets gebeurt krijgen we een klein potje met geld om alles hier kalm te houden en brandjes te blussen.”
(sociaal-sportief initiatiefnemer)

Persoonlijke affiniteit

Of en hoe sociaal-sportief werk een plaats krijgt binnen het lokaal beleid is daarnaast sterk afhankelijk van persoonlijke affiniteiten, in eerste instantie binnen het politiek apparaat. Welke schepen heeft het meeste voeling met sociaal-sportief werk? Hoe en door wie worden politici en ambtenaren geïnspireerd? Hoe verhoudt de bevoegdheid om een sociaal-sportief beleid uit te bouwen zich ten opzichte van andere bevoegdheden binnen eenzelfde schepenambt? Hoe beïnvloedt de politieke achtergrond van de bevoegde schepen de doelstellingen en beoogde doelgroepen van het sociaal-sportief beleid?

“De discussie of het bij sport of welzijn zit, is bij ons ook aanwezig. [...] En het zou zeer complementair moeten zijn maar in de praktijk van de politiek botst het.” (lokale beleidsmedewerker)

Ook persoonlijke affiniteiten binnen het lokale ambtelijke apparaat zijn van wezenlijke

Over Luc De Droogh

“Geboren in Asse, maar opgegroeid in Aalst. Vandaag leef ik in Antwerpen, maar Oilsjters blijft mijn moedertaal. Arbeidersgezin – mijn vader is niet lang naar school geweest – WO lag dwars. Mijn moeder idem dito. Zij bleef thuis als oudste om op haar jongste broer te passen. Beide waren intelligent. Levenslange frustratie van mijn vader dat de zoon van de dokter voor hem moest eindigen in de klas – omdat het de zoon van de dokter was. Zijn kinderen moesten alle kansen krijgen om naar school te gaan. Het waren de jaren 70 en studiebeurzen en democratisering van het onderwijs.

Product van het rijksonderwijs, van kleuterschool tot atheneum... allemaal Aalst. Daarna Rijksuniversiteit Gent. Eeuwige dankbaarheid aan de schooldirecteur die kwam zeggen dat hun zoon naar het atheneum moest. Ik had een goed stel hersens. Veel vrijheid en toch zeer degelijk. Onze prefect nam ons jaarlijks mee naar het monument van gesneuvelden. Zijn vader was omgekomen in het verzet. Engagement daar geleerd. Ik denk er vandaag met meer liefde aan terug dan toen ik er op de schoolbanken zat.

Mijn sportieve hoogtepunt speelt zich af op carnaval. Als eerstejaars junior bij SK Aalst speelden we net op carnaval tegen Eendracht Aalst. We wonnen – David tegen Goliath. Ik gaf dé assist.

Master Sociaal Werk aan de UGent. Veel tijdelijke jobs, vooral in het sociaal cultureel werk. Sinds 1999 aan de Hogeschool Gent, sociaal werk. Lesgeven en onderzoek binnen eCO-CITY. Vandaag mag ik onder meer promotor van een onderzoek naar sociaal-sportieve praktijken en toegankelijkheid zijn. Aandacht voor de onderkant van de samenleving en hoe die onderkant moet vechten tegen uitsluiting. Veel waardering voor eigenzinnigheid in dat gevecht. Goed sociaal werk – of het nu sociaal-cultureel of sociaal-sportief of... is – zoekt aansluiting bij hun perspectief, maakt ruimte voor hen...

Denk ik toch.”

impact op de vraag of en hoe sociaal-sportief werk een plaats krijgt binnen een lokale beleidsdienst. Welk diensthoofd wil mee aan de kar trekken? Is er gedragenheid binnen het beleidsteam om een ondersteuningskader uit te rollen?

Wat die laatste vraag betreft is het opvallend dat de opdracht om een sociaal-sportief (ondersteunings)beleid uit te werken soms verbijzonderd wordt binnen de opdracht van één lokale ambtenaar of een groep ambtenaren (bv. de participatieambtenaar, de verbindings- of brugfiguur...). Dit zijn meestal beleidsmedewerkers die voeling hebben met het sociaal-sportief werkveld (vanuit hun professionele en/of persoonlijke ervaringen). Ze zijn de centrale spilfiguren die vinger aan de pols houden omtrent de noden in het werkveld en de mogelijkheden vanuit beleid. Echter stoten ze soms vreemd genoeg op de grenzen van hun eigen team, wanneer het draagvlak om dergelijk beleid uit te rollen (nog) niet sterk genoeg is. Dat maakt het bijzonder moeilijk om de stap te zetten richting het opstellen van een ondersteuningskader en het uitrollen van een breed gedragen ondersteuningscultuur van sociaal-sportief werk.

Besparingscontext

Naast persoonlijke affiniteiten maken ook de omstandigheden waarbinnen lokale ambtenaren moeten werken het moeilijk om een plek te geven aan sociaal-sportief werk. Zo zorgt de besparingscontext binnen lokale besturen ervoor dat lokale ambtenaren een gevoel van onmacht ervaren. Dit vanuit de idee dat men niets wezenlijk kan betekenen voor sociaal-sportieve initiatieven. Ambtenaren kunnen wel aangeven dat ze er zijn voor sociaal-sportieve initiatieven maar worden tegelijk geconfronteerd met vragen waar ze niet altijd antwoord op kunnen bieden (bv. het verkrijgen van een werkingsbudget, een gratis locatie...).

Net door die besparingscontext is het niet voor elk beleidsdomein wenselijk en/of mogelijk om een extra groep aan initiatieven te ondersteunen. Als de groep van initiatieven die ondersteuning vraagt groter wordt, maar de subsidies blijven hetzelfde, moeten middelen herverdeeld worden, soms ten koste van andere initiatieven aan wie reeds subsidies en ondersteuning werden toegekend. Zo reageren sommige ambtenaren vanuit een beschermingsreflex op de vraag om sociaal-sportieve initiatieven een plaats te geven. Niet uit slechte wil, maar eerder uit schrik dat de erkenning (en subsidiëring) van sociaal-sportief werk zou leiden tot minder subsidies voor reeds erkende initiatieven.

“Als er een nieuwe instroom is, die recht geeft op subsidies en de subsidiepot wordt niet verhoogd, dan gaat dat ten koste van iedereen die al subsidies krijgt.” (lokale beleidsmedewerker)

Over Carmen Leenknecht

Carmen Leenknecht (°1975) groeide aanvankelijk op in het bruisende stadscentrum van Oostende. Haar overburen, een familie met Pakistaanse roots, voorzag ze elke dag vanuit haar kelderraam van een lekker ijsje van het Ijsboerke. De start van een sociaalwerkpraktijk in de straat... In 1983 verhuisde ze naar Den Opex, een volkse vissersbuurt, grenzend aan de gemeente Bredene. Ze werd er vaak voor “Rossekop” uitgescholden, wat leidde tot het opzetten van een grote mond en vechten tegen onrechtvaardigheid. Na heel wat onderhandelingen met haar ouders werd ze lid van de Chiromeisjes Opex en vervolgens van de Zeescouts De Jolle en van de Jeugddienst Oostende waar ze heel wat vaardigheden leerde. In 1993 ging ze in haar woonwijk als vrijwilliger aan de slag bij Jeugd & Recreatie Oostende, een vzw die ontstond uit Zeescouts De Jolle. Ze startte een boerderijwerking op waarbij ‘jongeren van de straat’ konden langskomen voor activiteiten op en naast de boerderij. In 1994 koos ze ervoor om Sociaal Werk te studeren aan de Hogeschool West-Vlaanderen in De Haan... Een zalige periode. Hierbij werden studenten – naast de lessen Sociaal Werk – ingezet als leefgroepbegeleider in het Zeepreventorium. Vervolgens ging ze Criminologie en Pedagogiek studeren aan de Universiteit Gent, met een verhuis naar Gent tot gevolg. Met dat masterdiploma op zak werd ze lesgever bij de Gentse Sportdienst. Vooral het geven van fietslessen aan volwassenen en kinderen – dit laatste in het kader van Brede Schoolwerking – werd haar geliefde activiteit. Bij die fietslessen is ze momenteel nog steeds betrokken, naast haar werk als lector op de Hogeschool Gent en als leerkracht PAV in het Gentse Centrum Leren en Werken. In haar eigen woonwijk te Sint-Amandsberg introduceerde ze – in samenwerking met de Stad Gent – als één van de eersten een ‘speelstraat’, waarbij zowel speelse activiteiten (en zelfs het opzetten van een zwembad in de straat) als ‘samen-momenten’ werden georganiseerd. Tijdens deze activiteiten, zoals een koffiemoment voor buurtbewoners, ligt het accent op het creëren van contact en verbinding over verschillende generaties heen (kinderen, ouders en senioren). Binnen het buurtcomité “De Joskes” werkt ze nog steeds aan verbinding in de straat.

Sociaal-sportief werk definiëren: een omstreden opdracht?

Beleidsactoren die werken met en rond sociaal-sportief werk worden frequent geconfronteerd met de vraag naar erkenning. Het is een vraag van het werkveld om gezien te worden, een vraag naar een permanent bestaansrecht. De huidige 'erkenning' van initiatieven gebeurt vandaag de dag meestal ad hoc, projectmatig en slechts beperkt. Lokale beleidsactoren zijn dan ook zoekende naar manieren waarop sociaal-sportief werk structureel erkend kan worden.

Ze voelen daarbij de noodzaak om te definiëren wat sociaal-sportief werk is. Dat is geen evidente opdracht. Dit omdat er vandaag onduidelijkheid heerst of de bovenlokale en Vlaamse kaders die in het verleden naar voor werden geschoven (bv. buurtsport) nog steeds bruikbaar en relevant zijn binnen de snel veranderende realiteit. Daaruit volgt dat er tot op vandaag weinig actuele kaders zijn waar lokale beleidsactoren zich aan kunnen vasthouden. Er werden tot op heden een aantal waardevolle definities opgesteld, zoals bijvoorbeeld de definitie van sociaal-sportieve praktijken opgesteld door Pieter Smets (2019) of de werkdefinitie van sociale sportinitiatieven opgesteld door Guy Redig (2021). Tegelijk moeten we vaststellen dat er geen definitie bestaat die de complexiteit van het werkveld volledig lijkt te capteren. De opmars aan definities roept de vraag op welke termen of definities best hun weg kunnen vinden richting een (transversaal) lokaal beleid. We stellen daarom later in deze bijdrage in vraag of het überhaupt relevant is om wat sociaal-sportief is vast te leggen in de vorm van een definitie.

Sociaal-sportief werk monitoren

Beheersbaarheid en controleerbaarheid

Een volgende uitdaging stelt zich in de wijze waarop lokale besturen effecten van sociaal-sportief werk in beeld brengen en monitoren. De systemen en structuren die men daarvoor gebruikt zijn meestal opgebouwd vanuit een logica van 'beheersbaarheid' en 'controleerbaarheid' (o.a. ook in de noodzaak om wat sociaal-sportief werk is te definiëren en zo vast te grijpen). Vanuit het onderzoek kregen we zicht op de manier waarop die logica de toegankelijkheid* van het sociaal-sportief aanbod in de weg dreigt te staan.

We verwijzen als eerste concreet voorbeeld van die beheersbaarheid naar de taalvereisten die vanuit sommige lokale erkenningskaders opgelegd worden aan sociaal-sportief werk. We zetten hieronder het perspectief van een beleidsmedewerker tegenover dat van een sociaal-sportief initiatiefnemer om dit voorbeeld te duiden.

“We moeten dat eigenlijk wel een beetje in de gaten houden. Als we weten dat ze geen Nederlands spreken, gaan we de werking controleren. En als er dan iemand van ons binnenkomt, spreken ze wel Nederlands. In feite is het

Over Annick Verstraete

Annick Verstraete (°1969) groeide op in Deinze en liep er school in het Koninklijk Atheneum. Al in de middelbare school was ze op zoek naar manieren om onrechtvaardigheid aan te kaarten. Deze zoektocht leidde tot de keuze om Sociaal Werk te gaan studeren aan het Gentse Stedelijk Hoger Instituut voor Sociale Studie (SHISS, nu HOGENT). Ze liep er tijdens haar studies stage bij de algemene centrale van het ABBV. Later ging ze aan het werk als parlementair medewerker. Na tien jaar liet ze deze job achter zich om terug te keren naar de opleiding sociaal werk als lesgever. “Zelf sportief? Niet meteen. Hooguit 5km lopen en 1000m zwemmen. Sociaal? Des te meer!”

De Hogeschool Gent is ondertussen al meer dan twintig jaar de professionele thuisbasis van Annick. “Ik heb er mijn activiteiten even onderbroken om de master Bestuurskunde en Publiek Management te volgen. Dat maakt mij sterk om studenten wegwijs te maken in de organisatie van het sociaal werk, hen inzichten mee te geven over politiek en beleid en dieper in te gaan op het lokaal sociaal beleid. Maar ook in het onderzoekscentrum eCO-CITY zet ik deze bestuurskundige achtergrond in om naar sociaalwerkpraktijken te kijken. Ik heb bijzondere aandacht voor de toegankelijkheid van initiatieven. Sociaal werk krijgt steeds meer vorm in een governance context en dat geldt ook voor sociaal-sportief werk. De vragen die mij op dit moment uitdagen zijn: wat betekent de toegankelijkheid voor de sociaal-sportieve praktijken en de doelgroepen die zij bereiken? En hoe willen of kunnen sociaal-sportieve praktijken in relatie staan tot andere (lokale) actoren om de toegankelijkheid voor de doelgroep te verhogen?”

inderdaad een voorwaarde tot erkenning.” (lokale beleidsmedewerker)

“Wij praten nu diverse talen, alles door elkaar. [...] Nederlands kan je leren maar dat duurt een tijd, het is ook geen gemakkelijke taal. [...] Sowieso zou dat effecten hebben moest dat [uitsluitend Nederlands als voertaal] een voorwaarde zijn, dat zou heel moeilijk zijn. Ik kan mensen niet verplichten om Nederlands te praten. Ik kan mensen niet verbieden om te sporten omdat ze een andere taal spreken, dat is niet menselijk.” (sociaal-sportief initiatiefnemer)

Bovenstaande quotes tonen aan dat de manier waarop lokale besturen willen beheersen en controleren wat gaande is binnen sociaal-sportieve initiatieven nefast kan zijn voor de veiligheid van de sociaal-sportieve context en de letterlijke begrijpbaarheid van het aanbod. Die veilige context is net essentieel om de toegankelijkheid van het aanbod te garanderen.

Een ander voorbeeld vinden we terug in de wijze waarop ‘reglementering’ binnen lokale besturen omtrent het gebruik van hun gebouwen, de bereikbaarheid en betaalbaarheid van sociaal-sportieve initiatieven in de weg kan staan. Vooreerst zijn de systemen die voorzien zijn om een locatie van een stad of gemeente te huren omslachtig, weinig toegankelijk en transparant (bv. door de opgestelde toewijscriteria). Daarom organiseren sommige sociaal-sportieve initiatieven zich als gevolg op plekken die zich verder bevinden van waar de beoogde doelgroep woont en dus minder veilig en vlot bereikbaar zijn. Bovendien zijn die plekken soms minder uitgerust met kwaliteitsvolle materialen. Die kwaliteit van infrastructuur en materiaal is net belangrijk in kader van de ontwikkeling van een positief zelfbeeld van de deelnemers (‘ik ben het waard om in een mooie omgeving te sporten’) en het doorbreken van de beeldvorming van buitenaf (die vaak gestuurd wordt door stigmatisering) op het profiel van deelnemers en het belang van een kwaliteitsvol aanbod voor groepen in kwetsbare situaties. Indien sociaal-sportieve initiatieven er toch in slagen om een locatie in beheer van de stad of gemeente te huren, hangt dit bovendien samen met voorwaarden die de betaalbaarheid van het aanbod in de weg staan, daar waar het sociaal-sportief aanbod die drempels net tracht weg te werken.

“Ze [het stadsbestuur] zijn ook heel streng voor de zaal. Je mag enkel schoenen aan zonder zwarte zool om geen zwarte strepen te krijgen. [...] Maar ik kan de deelnemers heel moeilijk opmerkingen geven dat ze de verkeerde schoenen aanhebben. Je kan niet vragen dat ze dan nog andere schoenen kopen.”
(sociaal-sportief initiatiefnemers)

We willen hier nuanceren dat regelgeving op zich geen probleem vormt. Daarbovenop houden lokale beleidsmakers en -medewerkers in het opstellen van regelgeving rekening met verschillende belangen (zoals die van zaalwachters, leveranciers, andere gebruikers...) of staan die regels buiten de macht van lokale besturen om (bv. wanneer private uitbaters zelf regels opstellen). Toch kan de wijze waarop lokaal beleid omgaat met deze regels in contact met sociaal-sportieve initiatieven een groot verschil maken. Het onderzoek leert ons dat dit nu vooral op een controlerende en repressieve manier gebeurt, daar waar sociaal-sportieve initiatieven nood hebben aan dialoog, ondersteuning en het samen op zoek gaan naar oplossingen.

Technisch-instrumentele logica

In het bijzonder bij het monitoren van effecten dreigt een verenging op te treden tot het uitsluitend ‘meten’ van effecten, gevoed vanuit een technisch-instrumentele logica. Dit omdat er binnen deze monitoringssystemen een dominantie heerst van indicatoren

die technisch van aard zijn (bv. aantal deelnemers, aantal opgeleide begeleiders, aantal trajecten, aantal activiteiten, aantal gepresteerde uren, aantal deelnemers die doorstromen...). Het zijn indicatoren die veelal kwantitatief zijn, enkel polsen naar effecten op korte termijn en lineair de effecten van één initiatief of actie trachten te capteren. Initiatieven worden daarbij al dan niet erkend of gesubsidieerd op basis van de manier waarop ze beantwoorden aan deze indicatoren.

Op zich is er niets mis met dergelijke indicatoren, ze kunnen net heel nuttig zijn om effecten van acties in beeld te brengen, om te monitoren of we efficiënt omgaan met tijd en middelen, om na te denken over hoe we ons beter kunnen organiseren. Alleen ontstaat er een probleem wanneer dit ‘tellen’ en ‘meten’ niet gepaard gaat met een fundamentele dialoog omtrent het waarom van acties en initiatieven (bv. wat is de beoogde impact op deelnemers?). Er wordt vanuit het lokaal beleid met andere woorden vaak enkel verantwoording gevraagd vanuit sociaal-sportief werk naar boven toe (=instrumentele verantwoording) maar bitter weinig verantwoording naar de doelgroep toe (= fundamentele verantwoording), voor wie het sociaal-sportief aanbod in eerste instantie moet dienen.

Vanuit die instrumentele monitoringssystemen wil men ‘meten’ maar ‘weet’ men met andere woorden niet waarom of waartoe. De focus komt daarbij te liggen op de vraag ‘doet sociaal-sportief het goed?’. Met andere woorden: ‘volgen ze de vooropgestelde registratie- en erkenningssystemen op een correcte manier?’; ‘vinken ze de juiste kruisjes aan?’; ‘behalen ze (soms nietszeggende) targets?’. Dit soort verantwoording stimuleert niet om na te denken over impact vanuit een menselijk perspectief/deelnemersperspectief, terwijl dit naar onze mening essentieel is binnen het impactverhaal. Er wordt zo weinig ruimte gecreëerd om na te denken over de vraag ‘doet sociaal-sportief werk het goede?’. Met andere woorden: ‘hoe werd het algemeen welzijn van deelnemers bevorderd door hun deelname aan sociaal-sportief werk?’; ‘hoe werden deelnemers beïnvloed en op welke diverse levensdomeinen?’; ‘welke mogelijkheden werden gecreëerd voor deelnemers?’; ‘op welke wijze werd hun positie en beeldvorming in de samenleving gewijzigd?’.

Het zijn vragen die we te weinig terugvinden in de wijze waarop sociaal-sportief werk door lokaal beleid ‘gescoord’ wordt.

Essentiële bijproducten

Zo’n technisch-instrumentele logica is in het bijzonder problematisch voor sociaal-sportief werk. Net omdat er binnen sociaal-sportieve initiatieven ruimte gemaakt kan worden voor ‘essentiële bijproducten’.

Jon Elster beschreef in zijn boek *Sour grapes* (2016) een aantal situaties waarin kon vastgesteld worden dat de activiteiten die we ondernemen, onrechtstreekse bijproducten hebben die we als positief waarden en dat die bijproducten dus minder goed bereikt worden als je er rechtstreeks op inzet. Simpel gesteld, een essentieel bijproduct is een

effect dat enkel bereikt kan worden door een ander effect na te streven (bv. in slaap vallen lukt enkel als je net niet aan slapen denkt maar een boek leest). Sociaal-sportieve werkingen zijn naar ons inziens een goed voorbeeld van initiatieven die positieve bijproducten hebben *nét* omdat die bijproducten niet rechtstreeks het doel zijn van de interventie. Tegelijk hebben net die bijproducten effecten die essentieel zijn voor deelnemers.

Heel concreet kan een essentieel bijproduct van sociaal-sportief werk zijn om rookgedrag te verminderen, zonder dit als doelstelling te nemen, maar eerder door in te zetten op groepsvorming. Of kunnen binnen sociaal-sportieve initiatieven hulpverlenende effecten gecreëerd worden, door niet expliciet in te zetten op hulpverlening of begeleiding.

“Ik ben zijn sociaal-sportief begeleider en kan op een andere manier met die deelnemer praten dan een hulpverlener. Als een deelnemer tegen mij zegt ‘ik wil daar niet over praten’, dan vraag ik ‘wat heb je gegeten vandaag? [...] En je merkt daardoor dat je een andere band creëert omdat ze gewoon weten, ‘ik kan er gewoon iets tegen zeggen en ze probeert mij te helpen’.” (sociaal-sportief initiatiefnemer)

Dit maakt meteen ook duidelijk waarom we ons als onderzoekers kritisch verhouden ten aanzien van registratie- en erkennungssystemen waarbij effecten van sociaal-sportief werk (en dus ook haar essentiële bijproducten) uitsluitend gemeten worden. Het expliciet tot doel benoemen van deze effecten schrikt niet alleen sommige deelnemers af maar maakt het juist moeilijker om die doelen te bereiken. Als de effecten die sociaal-sportieve initiatieven moeten bereiken ‘opgesloten’ worden binnen rigide systemen, kan dit hen verhinderen om precies dat te doen waar ze goed in zijn: die (onbedoelde en onuitgesproken) doelstellingen bereiken die binnen andere contexten niet bereikt kunnen worden, die doelgroepen toegang geven die nergens anders toegang vinden, dat aanbod leveren dat aanpasbaar en wendbaar is op basis van noden en vragen van deelnemers.

Van definitie naar functies?

In het bovenstaande beschreven we reeds hoe lokale beleidsactoren het als uitdagend ervaren om sociaal-sportief werk te omlijnen, te definiëren en een plek te geven.

In een cartografische studie die we ondernamen ter voorbereiding van het casestudieonderzoek kwam naar voor hoe onwaarschijnlijk divers sociaal-sportief werk is (naar wat betreft sector, statuut/structuur, doelgroep, aanbod, aantal leden, type financiering, buurt, tarief, samenwerkingsverbanden, de verhouding tussen betaalde en vrijwillige medewerkers, doelstellingen...). Mede op basis van de observatie van die diversiteit en de uitdagingen die we hierboven beschreven, stellen we ons de vraag of het wel wenselijk is om de erkenning van sociaal-sportief werk op te hangen aan een definiëring van wat sociaal-sportief werk is.

Het vastleggen van een definitie dreigt het risico met zich mee te brengen dat sociaal-sportief werk erkennen een zwart-wit oefening is (‘vallen ze binnen of vallen ze buiten het vooropgestelde kader?’; ‘zijn ze het wel of zijn ze het niet?’). Misschien bestaat sociaal-sportief werk alleen maar uit een spectrum aan regenboogkleuren, is er helemaal geen ‘zwart of wit’, geen ‘in of uit’, geen ‘wel of niet’.

Kijken over het muurtje

Eén andere manier om sociaal-sportief werk te ondersteunen vanuit het perspectief van lokale beleidsvorming, is om te kijken naar welke functies sociaal-sportief werk kan opnemen. Het idee om te kijken naar wat initiatieven ‘zouden kunnen doen’ en niet ‘wie ze zijn’ wordt vandaag al gebruikt in diverse domeinen binnen de cultuursector, onder meer in de, met het sociaal-sportief werk verwante, sector van het sociaal-culturele volwassenenwerk.

Het decreet sociaal-cultureel volwassenenwerk van 7 juli 2017 wil, zoals omschreven in de memorie van toelichting (2017/0505, Doc.0450/3TER, p. 2): “het sociaal-cultureel volwassenenwerk de mogelijkheid bieden om soepeler in te spelen op de maatschappelijke uitdagingen van de hedendaagse samenleving, wil de intrinsieke waarde van het sociaal-cultureel volwassenenwerk koesteren en de veelzijdigheid en de dynamiek van het sociaal-cultureel volwassenenwerk versterken”. Vervang ‘sociaal-cultureel volwassenenwerk’ in bovenstaande quote door ‘sociaal-sportief werk’ en de intenties voor wat een zinvol ondersteuningsbeleid zou moeten zijn, zijn ons inziens vastgelegd.

Het decreet werkt deze intentie verder uit met behulp van een aantal functies in een welbepaalde functiemix die initiatieven kunnen realiseren. Deze functies zijn de cultuurfunctie, de leerfunctie, de gemeenschapsvormende en de maatschappelijke bewegingsfunctie. Initiatieven moeten inzetten op ten minste twee functies om hun missie en visie optimaal en divers te realiseren. De toelichting stelt verder dat die twee functies: “[...] het DNA uitmaken van de organisatie en rechtstreeks in het verlengde liggen van missie en visie. De ‘vrije keuze’ uit de functies zorgt ervoor dat organisaties meer dan voorheen kunnen inzetten op een doordachte functiemix en een eigen, unieke plaats in het veld van het sociaal-cultureel volwassenenwerk – wat de diversiteit en dynamiek in de sector ten goede kan komen.”

De mogelijkheid om te werken met functies kan aan lokale (en Vlaamse) beleidsmakers en -medewerkers de mogelijkheid geven om te ‘ontsnappen’ aan de moeilijke opdracht om sociaal-sportief werk te definiëren. Het is een manier van werken die initiatieven in staat stelt om flexibel in te spelen op maatschappelijke ontwikkelingen in de lokale context. Functies hebben het potentieel om eveneens mee te evolueren met het werkveld en de tijd. We citeren voor een laatste keer uit de memorie van toelichting: “Bovendien geeft dit aan deze organisaties de mogelijkheid om flexibel en divers met de functiemix om te gaan en aldus een belangrijke meerwaarde te bieden aan het sociaal-cultureel

volwassenenwerk in de regio.”

Het toelaten van die flexibiliteit spoort aan om bij de opmaak van een ondersteuningssysteem voor sociaal-sportief werk in de eerste plaats te vertrekken vanuit ‘het waarom’ van sociaal-sportief werk en pas in tweede instantie vanuit ‘het hoe’. Die flexibiliteit gaat bovendien over het zoeken naar de balans tussen het aanbieden van een richting waar het lokaal beleid achter staat enerzijds en het toelaten van een grote mate van aanpasbaarheid, mede op basis van signalen die aangeleverd worden uit het sociaal-sportief veld zelf, anderzijds.

“En precies daarom is het zo gevaarlijk om een strak kader te hebben. Die behoeftes en vooral die initiatieven die beantwoorden aan die behoeftes wisselen de hele tijd. Wat ze volgens mij moeten inbouwen, is een soort constant platform voor flexibele initiatieven.” (lokale beleidsmedewerker)

De concrete invulling van die functies moet, om te kunnen beantwoorden aan die noden, samen met sportieve actoren en deelnemers gebeuren op een co-creatieve wijze.

Zonder te poneren dat wij als onderzoekers een allesomvattend antwoord kunnen bieden op de vraag hoe deze functies invulling moeten krijgen (dat moet immers samen met het werkveld en haar deelnemers gebeuren), willen we hieronder een aanzet doen van één mogelijke functie van sociaal-sportieve initiatieven waar we, op basis van het gevoerde onderzoek en de stemmen van de bevraagde respondenten, sterk in geloven.

Netwerkfunctie als katalysator voor toegankelijkheid

Zo geloven we dat een netwerkfunctie een belangrijk functie van sociaal-sportief werk kan zijn, in het bijzonder als katalysator om de toegankelijkheid van het aanbod verder te optimaliseren. We omschrijven in dit laatste deel daarom het belang van een sterk uitgewerkte netwerkfunctie op het niveau van deelnemers, partners en beleid.

Het inzetten op een netwerkfunctie betekent het werken aan een sterk ecosysteem. We spreken over ecosystemen als we het hebben over diverse actoren die binnen een bepaalde context interageren met en inwerken op elkaar (cfr. een natuurlijk ecosysteem). In een ecosysteem focussen we op de relaties en transacties tussen verschillende actoren en hoe die kunnen versterkt worden zodat het ecosysteem floreert.

Een sterk ecosysteem rondom sociaal-sportief werk heeft in eerste instantie een sterke impact op deelnemers van een aanbod, wiens netwerk mee kan groeien met dat van een sociaal-sportief initiatief.

“Ik zie dat er hier veel kinderen zijn die net omdat ze dat netwerk hebben, dingen kunnen bereiken in hun leven die, wanneer hun ouders het alleen zouden moeten doen, niet zouden lukken. En de maatschappelijke en

economische waarde van zo’n netwerk is enorm belangrijk.” (sociaal-sportief initiatiefnemer)

Een sterk uitgewerkt ecosysteem impliceert daarnaast ook dat een brede groep aan partners de intenties van sociaal-sportieve initiatieven kunnen adopteren. Zodoende hoeven bijvoorbeeld reguliere sportclubs en sociaal-sportief werk niet tegenover elkaar te staan maar kunnen ze elkaar kruisbestuiven en versterken. Dit betekent niet dat klassieke clubs allemaal sociaal-sportief werk tot hun kern moeten maken maar wel dat ze kunnen kiezen om bepaalde functies over te nemen (wanneer wenselijk en relevant).

“Als ik kijk naar de sportclub achter mijn hoek, die gasten doen echt wel super goede dingen. Dat is een op en top toegankelijke sportclub. [...] Niet omdat ze zich identificeren als een sociaal-sportieve praktijk, maar wel gewoon omdat het goede sportclubs zijn.” (lokale beleidsmedewerker)

Vanuit een ecosystemisch perspectief wordt toegankelijkheid creëren geen verhaal van sociaal-sportief werk alleen maar kan toegankelijkheid een collectieve verantwoordelijkheid worden van een netwerk aan partners, en dit vanuit een gedeelde visie en missie. Vanuit die focus op relaties en transacties is het daarom essentieel om op zoek te gaan naar hoe bestaande drempels tot die toegankelijkheid weggewerkt kunnen worden en waar on(der)benutte opportuniteiten realiteit kunnen worden.

Een ecosystemisch perspectief is ons inziens dus essentieel om impact te genereren op lange termijn en op grote schaal. De beweging in een aantal Vlaamse lokale contexten naar de ontwikkeling van lerende netwerken met betrekking tot sociaal-sportief werk is een mooi voorbeeld van hoe een ecosysteem zich kan verenigen en versterken. Kennis, informatie, ervaringen, onzekerheden en vragen kunnen er gedeeld en gebundeld worden tussen praktijk, beleid en deelnemers.

Lokale beleidsactoren kunnen vanuit hun regierol een belangrijke rol vervullen in het stimuleren van zo’n sterk lokaal netwerk aan partners. Daarbij gaat het stimuleren en ondersteunen van sociaal-sportief werk (specifiek in hun toegankelijkheidsopdracht) over veel meer dan louter financiële ondersteuning (waarmee we niet gezegd hebben dat voldoende middelen niet belangrijk blijven). Binnen de ontwikkeling van sterke ecosystemen kunnen/moeten lokale beleidsactoren zich eveneens inzetten tot het stimuleren van collectieve ambities, het in kaart brengen van sterktes en noden vanuit een helikopterperspectief en het faciliteren van relaties en transacties tussen de verschillende partners in het ecosysteem.

Nawoord

In deze bijdrage trachtten we vanuit het onderzoek ‘sociaal-sportief werk en toegankelijkheid: een systeemperspectief’ (eCO-CITY HOGENT), de dialoog te voeren over de verhouding tussen sociaal-sportief werk en lokaal beleid. We brachten daarbij

uitdagingen voor lokale beleid in beeld en wierpen een kritische blik op technisch-instrumentele logica's in de erkenning en financiering van sociaal-sportief werk. Vanuit een ecosystemisch perspectief, dat focust op het belang van een lokaal netwerk aan praktijk- en beleidsactoren, schoven we vervolgens één alternatieve benadering naar voor om vanuit lokaal beleid het werkveld te ondersteunen, vanuit functies eerder dan definities.

Uiteraard beseffen we als onderzoekers dat het werken met functies maar één van vele manieren is om het werkveld te ondersteunen. Bovendien zijn we ons ervan bewust dat het schakelen van definities naar functies niet zomaar betekent dat we kunnen 'ontsnappen' aan technisch-instrumentele logica's. Een 'functie' kan even instrumenteel ingezet worden als een 'definitie' of 'doelstelling', indien de richtinggevende principes daarachter technisch-instrumenteel van aard zijn. Net daarom vinden we het belangrijk om, op basis van de inzichten uit ons onderzoek, een aantal principes naar voor te schuiven die tegengewicht kunnen bieden.

1. Geef voldoende vrijheid: het werken met functies werd binnen de bijdrage naar voor geschoven omdat het exemplarisch is voor systemen die een mooi evenwicht bieden tussen houvast en flexibiliteit. Binnen dergelijk systeem wordt enerzijds een kader opgesteld dat houvast biedt aan het werkveld en tegelijkertijd flexibiliteit toelaat. Die flexibiliteit is essentieel om de wendbaarheid van het werkveld te kunnen volgen en zo voldoende autonomie te geven in het bepalen van een focus. Ruimte maken voor wendbaarheid betekent niet zozeer dat beleidsmakers en -medewerkers telkens de kaart van 'innovatie' moeten trekken. Er is immers ook nood aan structurele ondersteuning van die sociaal-sportieve functies die reeds werken. Wendbaarheid gaat daarom eerder over het toelaten van de aanpasbaarheid van het aanbod op basis van nieuwe noden en vragen die voortvloeien uit de doelgroepen die sociaal-sportief werk beoogt te bereiken.
2. Maak ruimte voor co-creatie: we pleiten ervoor om die functies (of een erkenningskader van eender welke aard) samen met initiatiefnemers en deelnemers vast te leggen. Zodoende kan de stroom aan verwachtingen ten aanzien van sociaal-sportief werk van bovenaf enerzijds (verantwoording aan beleid) en van onderuit anderzijds (verantwoording aan deelnemers) beter op elkaar afgestemd worden.
3. Stimuleer het collectieve: sociaal-sportieve initiatieven dragen soms op indirecte wijze (maar tegelijk met een grote impact) bij tot effecten en functies op lokaal niveau. Die indirecte bijdrages zijn vaak niet of minder 'meetbaar'. Een ecosystemische benadering kan helpen om het groter plaatje aan inspanningen en effecten op schaal van een lokale context (waar sociaal-sportief werk maar één partner binnen is) in beeld te brengen, te waarderen en om op collectief niveau ambities vast te leggen.
4. Zet transversaal (lokaal) beleid voorop: ons pleidooi om in te zetten op de verbinding tussen diverse domeinen en sectoren beperkt zich niet tot het verbinden

van initiatieven, praktijken en organisaties. Het is eveneens een oproep om ook op (lokaal) beleidsniveau te streven naar transversaliteit. Enerzijds kan transversaal (lokaal) beleid zo een weerspiegeling zijn van de transversale initiatieven die zich reeds ontluiken in het werkveld. Anderzijds kan transversaal (lokaal) beleid een voorafspiegeling (prefiguratie) zijn binnen lokale contexten waar initiatieven elkaar onderling nog moeilijk vinden. In dat laatste geval neemt het (lokaal) beleid haar regierol op in het 'voorafbeelden' van de beoogde toekomst, een toekomst waar thema's en sectoren op elkaar inhaken binnen een sterk uitgebouwd werkveld in functie van meer toegankelijkheid.

Referentielijst

- Delheye P., Sabbe, S., & Reynaert, H. (2021). *Praktijkgids sociaal-sportief werk #1: 125 protagonisten over visies, noden en dromen*. Uitgeverij die Keure.
- Elster, J. (2016). *Sour grapes*. Cambridge University Press.
- Redig, G. (2021). *Sportief én sociaal: Een schoon koppel* (Eindrapport van een (voor)onderzoek naar sociale sportinitiatieven in Vlaanderen en Brussel). Demos. https://demos.be/sites/default/files/eindrapport_ssis.pdf
- Sabbe, S. (2019). *Buurtsport en sociale cohesie: Een sociaal werk perspectief* [Doctoraatsthesis]. Universiteit Gent.
- Smets, P. (2019). *Sociaal-sportieve praktijken: Beleidspraktijken van onderuit in het stedelijke sportlandschap* [Doctoraatsthesis]. VUB.
- Vandekinderen, C., Roose, R., Raeymaeckers, P., & Hermans, K. (2018). *Sociaalwerkconferentie 2018, Sterk Sociaal Werk* (Eindrapport). Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.
- Withaecx, S., Smets, P., & Haudenhuyse, R. (2019). Transities en uitdagingen in het grootstedelijke sportlandschap: Diversifiëring in het sociaal-sportieve verenigingsleven. In M. Schrooten, R. Thys, & P. Debruyne (Red.), *Sociaal schaduwwerk: Over informele spelers in het welzijnslandschap* (pp. 121-133). Politeia.

Eindnoot

- * We halen binnen deze bijdrage drie concrete vormen van toegankelijkheid aan (begrijpbaarheid, bereikbaarheid en betaalbaarheid). Binnen het onderzoek werden in totaal tien vormen van toegankelijkheid gecapteerd (<https://www.hogent.be/onderzoekscentra/ecocity/sociaal-sportief-netwerk-t/>).

Deze publicatie werd mede mogelijk gemaakt dankzij financiële ondersteuning door Stad Antwerpen, Stad Gent, Stad Kortrijk, Stad Lommel, Stad Roeselare en Stad Tongeren, door de financierende partners van de UGent-Leerstool Frans Verheeke en door iedereen die een of meerdere exemplaren van het eerste boekdeel van de Praktijkgids sociaal-sportief werk heeft aangekocht.

PRAKTIJKGIDS SOCIAAL-SPORTIEF WERK #2

**Visies, oriëntaties en reflecties
met betrekking tot impactevaluatie**

**Pascal Delheye, Shana Sabbe, Herwig Reynaert, Lore Cuypers,
An Keppens, Hannelore Sys & Dimitri Vrancken (Redactie)
met portretschetsen van Tom De Geeter**

met veel dank aan iedereen die een bijdrage heeft ingestuurd

INHOUD

Inleiding

Pascal Delheye, Shana Sabbe, Herwig Reynaert, Lore Cuypers, An Keppens, Hannelore Sys & Dimitri Vrancken

11

Deel 1. Ter oriëntering

19

Sociale impactevaluatie: kwelgeest of kans voor sociaal-sportieve werkingen
Pieter Cools & Didier Boost

20

Let op je woorden!

40

De (on)zin van evaluatie en impactmeting in het sociaal-sportieve veld
Rein Haudenhuyse

Impact: het belang van (ook) te kijken naar wat niet werkt
Rudi Roose

54

Verantwoorden, leren of promoten?

59

Een blik op de redenen voor en de effecten van sociale impactmetingen
Ben Suykens

Deel 2. In de praktijk | Uit het veld

69

Meer dan tien jaar Sportaround: de impact van een droom
Bashir Abdi, Dries Gysels & Bert Misplon

70

Over de impact van een sociaal-sportieve werking op een lokaal bestuur
Jasper Balcaen, Bert Dusselier, Maarten François, Bert Nauwynck, Leslie Ramboer & Tom Verhelst

88

De zoektocht naar een eerlijke impactmeting
Jidske Bax & Evelyne Van Hecke

105

Werk integraal en zorg voor diepgang
Jens Beresole

115

Fietslessen met impact:
sociaal-sportief werk vanuit Gentse wijkgezondheidscentra
Anna Buysens

121

20 jaar BOAS: begrensde structuren, beperkte middelen, onbeperkte impact
Dries Christiaens & Wim Auwerx

129

Al twintig jaar dezelfde missie, maar wel met een andere visie
Vicky Coryn

142

Impact is een circus
Julian Cottenie

147

Impactevaluatie in Sportclub Boezjeern
Lien De Bruycker

158

Een spelletje met serieuze impact:
kubben verbindt en verankert jonge nieuwkomers
Seppe De Bruyn

166

Impact loopt soms op wielstjes (wanneer sport niét als middel wordt gezien)
Wim Delabie

174

Bewegen Op Verwijzing: een zoveelste gezondheidsbevorderende methodiek?
Dempsey Demeyer & Luc Lipkens

181

Van tandem tot team: onmetelijke impact genereren over de sectoren heen
Tessa De Schepper & Carmen Leenknecht

193

Samen voor meer impact
Kevin De Smedt

209

15 jaar KV Kortrijk Younited: de impact van “een thuis”
Klaas Devos

217

Impactevaluatie, wie b(et)aa(l)t dat?
Aïlan Iriks-Bickx

224

Football Girls Leuven: evaluatie van een inclusieve exclusieve meisjeswerking
Lieve Lamberts & Marnix Beyen

228

Een zorgzaam verandertraject met impact: hoe een hobbelig bochtenparcours
naar een pumptrack in Lommel-Kolonie kon leiden
Peter Maes

241

Inzetten op persoonlijke groei, scoren met welzijn en leren uit onderzoek?
Een mogelijke driepunter bij Molenbeek Rebels Basketball
Anna Malfliet, Wenke Thewis & Pascal Delheye

257

Leven en ondernemen met maatschappelijke impact: over engagement en Trividend <i>Frederik Matthijs</i>	278	Hoe maken we zichtbaar wat we zelf waarderen? <i>Ann Decorte & Maarten Doise</i>	436
Over de Grote impact van de G-sportcoaches <i>Elien Moerman & Dieter Dellaert</i>	288	Momenten van impact: van effect naar affect <i>Siebre Nachtergaele, Griet Verschelden, An De bisschop & Tine Vanthuyne</i>	450
Met jongeren naar de top: over de impact van meer dan 30 jaar Buurtsport Mechelen <i>Roel Noukens & Mohamed Meftah</i>	292	Niets zo praktisch als een goede theorie <i>David Nassen</i>	467
Er beweegt iets in de buurt: gezondheidsimpact realiseren vanuit een ecosysteem <i>Herman Peeters & Hanne Lewyllie</i>	296	De verandering die we willen: over impactmeting en hoe Rising You ermee omgaat <i>Kaat Peeters & Benjamin Gérard</i>	476
Second Serve... always an ace <i>Alain Simon</i>	308	De waarde van 'realist evaluation' voor sociaal-sportieve praktijken <i>Kirsten Verkooijen & Annemarie Wagemakers</i>	490
Meet de duurzame kwaliteit in plaats van de kortstondige kwantiteit... (bis) <i>Maryline Thiry</i>	318		
We brengen de maatschappij aan het rollen: een dagboek over jonge mensen met impact! <i>Dieter Truyen</i>	323	Deel 4. Overpeinzingen en perspectieven	507
Xtra Time: te duur geworden verduurzaming <i>Sander Van den Hende & Paul De Neve</i>	332	Pro 'anti-pasti' als impactmeter <i>Pol Coussement</i>	508
10 jaar Ghent Basketball: meer dan cijfers <i>Jasper Vandorpe</i>	342	Impactevaluatie als participatieve praktijk van kennisdeling en -productie <i>Jan Depauw, Els De Waele, Peter Raeymaeckers, Koen Hermans & Kristel Driessens</i>	511
Impact met GRINTA: 'Elk Telt' binnen KSV De Ruiter <i>Aaron Verbiest, Steven Debruyne & Greet Claeys</i>	350	Impactevaluatie in het sociaal-sportief werk: transversale groeikansen <i>Jasper De Swarte</i>	530
Deel 3. Van praktijk naar theorie en omgekeerd	377	Wat niet telt, telt <i>Fons Leroy</i>	544
Aan de slag met impactevaluatie bij Younited Belgium <i>Bert Ballegeer, Koen Hermans & Kenny Van Houcke</i>	378	Naar een gemeenschappelijk referentiekader voor sociaal-sportieve impactevaluatie: drie aanbevelingen voor de toekomst <i>Zeno Nols</i>	552
Driedimensionale impactmeting <i>Filip Balthau, Oscar Coppieters, Annelies De Mey, Michiel De Visschere & Pia Plasmans</i>	391	Sporen naar lokaal sociaal sportief beleid: een ecosystemisch perspectief <i>Shana Sabbe, Luc De Droogh, Carmen Leenknecht & Annick Verstraete</i>	559
Impact bepalen door middel van proces: het IncluPAS-model als kompas <i>Lore Cuyppers, Sophia Harith & Mathieu Marlier</i>	418	Is het voeren van impactstudies zelf wel de meest succesvolle strategie om impact te meten? <i>Pieter Smets</i>	576
		Over de redactie	585
		Colofon	590